



Циљ Приштине је да Србе јужно од Ибра потпуно изолира, одсече од централног дела Србије и заврши свој прљави посао исељавања – Горан Богдановић

Срби на Косову не би могли да саставе три месеца уколико би помоћ из Србије изостала – Оливер Ивановић

Улазак у инсититуције не значи асимилацију, већ управо борбу против ње... Ми ћемо нестати ако не пронађемо начин да се интегришемо, уз очување идентитета – Рада Трајковић

Могло би се рећи да се, када је реч о Косову, изрека *Тако близу а тако далеко* подједнако добро односи и на Србе и на Албанце (на албанском ова изрека отприлике гласи: sa

afër, aq larg

). Контекст је, међутим, потпуно другачији. Косово је за Србију тако близу („Космет је био и остаће саставни део Србије“ – Вук Јеремић), а фактички је тренутно најдаље од лета 1999. године. Овоме је допринело неколико ствари, а најважније је саветодавно мишљење Међународног суда правде УН (МСП) изнето у јулу 2010. године, према коме „међународно право у начелу не забрањује једностране декларације о независности, не улазећи у питање да ли такве декларације затим производе државност“ (

Вечерње новости

, 23. 7. 2010).

[\[1\]](#)

Иако је Влада Србије исправно закључила да МСП „није одговорио на суштинско питање легалности права на сецесију косовских Албанца“, као и да „није легализовао етнички мотивисан покушај отцепљења Косова и Метохије“ (В.новости, 24.07.2010.), председник Србије Борис Тадић искрено је оценио одлуку Суда као тешку за Србију, а шеф српског правног тима Душан Батаковић као правни неуспех за Србију. Подсетимо се да је Вук Јеремић на почетку прошле године изјавио како очекује „да ће одлука бити у складу са међународним правом, тј. блиска изложеним ставовима Србије“, а на питање новинара:

„Шта ако изгубимо?“, министар Јеремић самоуверено је одговорио: „Нећемо изгубити!“ (*Прес магазин*, 3. 1. 2010).

Сада све зависи од односа снага, а даље лобирање Србије против косовске независности нема више снагу као пре одлуке Међународног суда правде.

Помало чудно деловао је, међутим, закључак Д. Батаковића да би МСП „свакако, и да је питање било другачије, реаговао у складу са односом политичких снага у свету у коме живимо, јер мишљење тог суда не рефлектује правну, објективну и од политичких утицаја независну одлуку“ (*Танјуг*, 24. 7. 2010). Србија је изгубила правну битку за Косово, а управо је међународно право било један од стубова косовске политике Београда, посебно од 2004. године и прве Коштуничине владе. Иако заправо није, мишљење Међународног суда правде УН схваћено је као победа косовских Албанаца у прилог независности Косова. Да ли то значи да је српска страна, у ствари, знала каква ће одлука бити донета (сем Вука Јеремића?), али је хтела да ствари истера на чистац и исцрпи правне могућности у борби за Косово, или је пак мислила да ће успети да у лобирању против косовске независности победи САД? Судаћи по још једној изјави Душана Батаковића која ће овде бити наведена, а исти став изнео је и један Владин званичник, изгледа да је позадина била другачија. „Ово што смо ми урадили током ове две године јесте да смо спречили даља признавања Косова, да то није било узалуд и да је борба за територијални интегритет настављена“, изјавио је амбасадор Батаковић (*Тањуг*

, 24.07.2010.). Шеф Канцеларије Владе Србије за сарадњу са медијима Миливоје Михајловић, одличан познавалац косовског питања, неколико дана касније објаснио је: „Тражили смо саветодавно мишљење да бисмо добили предах у дипломатској акцији, да се спречи признање независности Косова“ (

Политика

, 26. 7. 2010). Уколико је то био примарни циљ, он је, у суштини, остварен. Од 8. октобра 2008. године када су УН, на иницијативу Србије, усвојиле резолуцију којом се од МСП тражи саветодавно мишљење Косово је признало 25 држава – од познатијих само Саудијска Арабија, Јордан и Нови Зеланд, али и суседи Црна Гора и Македонија. Време је, дакле, да кажемо, купљено. Штавише, после одлуке МСП није уследио талас признања који се очекивао, што је у косовској влади, уосталом, оцењено као неуспех. Косово је од јула 2010. признало 9 држава.

[\[2\]](#)

Са друге стране, могућности за даљу међународноправну битку су, како ствари стоје, за српску страну исцрпљене. Сада све зависи од односа снага, а даље лобирање Србије против косовске независности нема више снагу као пре одлуке Међународног суда правде. На то указује и судбина текста првобитне резолуције коју је Србија поднела Генералној скупштини УН крајем јула, а од које је одустала под притиском ЕУ. У

Пише: Марио Брудар
среда, 19 јануар 2011 15:06

измењеној резолуцији која је усаглашена са ЕУ и која је у септембру усвојена у УН, избачене су констатације о једностраној сецесији као неприхватљивом начину за решавање територијалних питања и дијалогу као проналажењу прихватљивог решења за сва отворена питања. Компромисна формулација гласила је да се „поздравља спремност Европске уније да олакша процес дијалога између страна“ који би „сам по себи био фактор мира, безбедности и стабилности у региону“ са циљем „да унапреди сарадњу, оствари напредак на путу ка Европској унији и побољша животе људи“.

Но, шта год да буде са Тачијем, тешко да постоји на Косову албански политичар који би пристао да са Србијом преговара (води дијалог) о статусу Косова и Метохије, а то је оно за шта је Београд суштински заинтересован.

Властима у Београду је после овакве резолуције, коју је лондонски *Гардијан* назвао примером „конструктивне двосмислености“, и неповољне одлуке МСП остављено колико-толико маневарског простора пошто је одлучено да дијалога између двеју страна ипак буде. [

[3\]](#)

Које ће бити теме дијалога и када ће почети за сада је потпуно неизвесно због још увек незавршених избора на Косову и оптужби из извештаја Дика Мартија из Савета Европе на рачун лидера најмоћније странке на Косову и премијера у оставци Хашима Тачија за трговину људским органима отетих Срба током и после рата. Но, шта год да буде са Тачијем, тешко да постоји на Косову албански политичар који би пристао да са Србијом преговара (води дијалог) о статусу Косова и Метохије, а то је оно за шта је Београд суштински заинтересован. Но, ако је одлуком о дијалогу опет купљено мало времена (шта год то значило), за повратак Срба на Косово време као да је скоро исцурело.

Током 2010. године, на Косово и Метохију вратило се 610 расељених лица изнео је на конференцији Уније избеглих и расељених лица помоћник министра за Косово и Метохију Бранислав Ристић (*Тањуг*, 8.12.2010.). Другачији су подаци који се могу наћи у децембарском Информатору Министарства за Косову и Метохију. На Косово и Метохију је у 2009. години регистрован 631 повратник, а у 2010. години 393 повратника (стр. 20 и 21). Дакле, према Информатору, у последње две године вратило се 1024 лица. Није познато колико се Срба и неалбанца иселило у истом периоду, али о тренду говори изјава представнице Уније избеглих и расељених лица Славице Милуновић (на истом скупу на коме је био и помоћник министра Ристић) да се у последњих 11 година број расељених лица са Косова повећао, док се број повратника смањио, посебно након проглашења независности Косова. Уколико је основни критеријум успешности српске косовске политике повратак односно број Срба (и неалбанца) који живе на Косову и Метохији, а требало би да јесте, онда је та политика крајње неуспешна.

[4]

Не зна се, заправо, ни колико Срба живи на Косову. У фебруару 2008. године Миливоје Михајловић изнео је податак о 120 хиљада Срба (

Кажипрст

Радио Б92, 20.02.2008.), а Рада Трајковић говори о „136 хиљада, максимално, Срба који живе на простору Косова и Метохије” (

Полиграф

ТВ Б92, 26.02.2008.). Намеће се питање чиме ће Србија полагати своје право на Косово уколико тамо има све мање Срба. Историја и духовност су у реалној политици од слабе помоћи, као и, како се показало, међународно право, колико год то неправедно звучало.

Да ли опстанку Срба на Косову и Метохији могу придонети српске општине (Грачаница, Штрпце, Ранилуг, Клокот и Партеш) које су формирале косовске власти на основу Ахтисаријевог плана и међународних обавеза? [5] За одговор је још рано, али у неким од тих општина (Грачаницу на пример) изванредан помак набоље јесте учињен. Ово шта сада покушава да уради грачаничка самоуправа, да у Грачаници направи урбано језгро, зачетак првог српског града јужно од Ибра, српске власти нису урадиле свих протеклих година. И министар у српској влади Расим Љајић, изражавајући сумњу да се новац (500 милиона евра годишње) који Србија издваја за Косово троши на „најбољи и најконкретнији начин“, изјавио је и да се не сме дозволити „да косовске институције граде више кућа за повратнике него што ми градимо“ (

В.новости

, 9.05.2010.). Изгледа да је на терену највећи проблем на личном плану између представника власти у тим општинама и општинама које постоје у систему локалне самоуправе Србије. Уместо да заједнички раде на добробит Срба који живе на Косову, они једни друге доживљавају као конкуренцију.

Намеће се питање чиме ће Србија полагати своје право на Косово уколико тамо има све мање Срба. Историја и духовност су у реалној политици од слабе помоћи, као и, како се показало, међународно право, колико год то неправедно звучало.

Посебан значај добиће проблем који тиња од када је Косово стављено под протекторат УН: сарађивати или не са косовским властима. Присталица сарадње са косовским установама Рада Трајковић дефинисала га је на следећи начин: „улазак у институције не значи асимилацију, већ управо борбу против ње... ми ћемо нестати ако не пронађемо начин да се интегришемо, уз очување идентитета“ (*Политика*, 9. 8. 2010). И Слободан Петровић, лидер Самосталне либералне странке (најмоћније српске странке у косовском парламенту, која има два министра у Тачијевој влади, влада у четири општине на Косову

и освојила је највише гласова од српских странака на косовским изборима у децембру 2010. године), учешће у раду косовских институција оправдава побољшањем положаја Срба: „О статусу Косова ми не можемо да одлучујемо, али можемо о путевима, запошљавању, инфраструктури“ (

Вечерње новости

, 15. 12. 2010).

[6]

Петровић се иначе похвалио да је током трогодишњег учешћа СЛС у Влади Косова запослено 500 Срба и изграђено 200 станова за Србе. И генерални секретар ове странке Петар Милетић, кога је у јулу из ватреног оружја ранила непозната особа испред зграде у којој живи у К.Митровици, објаснио је да Срби који живе јужно од Ибра „не могу да функционишу нормално уколико не учествују у косовским институцијама“ (

www.enovosti.info

, 13.12.2010.). Наведени ставови колико год били неприхватљиви северно од Ибра постају реалност за Србе који живе у већинском албанском окружењу. Али, Рада Трајковић је отишла и корак даље. И сама називајући своје мишљење као јерес казала је следеће: „Наш опстанак испод Ибра дубоко је везан за решавање институционалног статуса севера Косова. Уколико север Косова не буде имао ниједан вид институционалних веза са Приштином, што је суштински подела, дугорочно, Албанци немају мотив да толеришу „Ахтисарија“. Они ће учинити такву пресију над нама да ћемо сигурно нестати. Они ће очистити простор испод Ибра“ (

Политика

, 9. 8. 2010). Министар за Косово и Метохију Горан Богдановић, који је и председник Покрајинског одбора ДС, такође, тврди како је циљ Приштине „да Србе јужно од Ибра потпуно изолује, одсече од централног дела Србије, а онда у створеној атмосфери несигурности и страха заврши свој прљави посао исељавања“ (

Јединство

, 24. 5. 2010). Богдановић, додуше, не повезује опстанак Срба са повезивањем севера Косова са Приштином, али шта ако је у Рада Трајковић у праву? Нарочито имајући у виду речи Џерарда Галучија, бившег шефа УНМИК-а за север Косова, о томе како „у суштини борба око Косова постаје борба око тога ко ће добити север“ (

Политика

, 21. 7. 2010). Имају ли план српске власти за овакав развој догађаја? Захваљујући Викиликсу, нешто смо сазнали. Амбасада САД у Београду известила је, наиме, Вашингтон (према лондонском

Гардијану

који је објавио дипломатску преписку са Викиликсовог сајта) како је Јован Ратковић, спољнополитички саветник председника Тадића, америчкој амбасадорки у Београду рекао да Срби на северу Косова „нису никада живели са Албанцима и неће прихватити власт Приштине“ (

Политика

, 11. 12. 2010). У сваком случају, север Косова је проблем који тек чека на своје решање, са свим последицама које ће уследити. У којој се мери, у том смислу, може веровати министру Богдановићу да ће српске власти „учинити све што је у нашој моћи да спречимо и предупредимо насилничко понашање Приштине“? (

Јединство
, 24. 5. 2010).

Посебан значај добиће проблем који тиња од када је Косово стављено под протекторат УН: сарађивати или не са косовским властима. Присталица сарадње са косовским установама Рада Трајковић дефинисала га је на следећи начин: „улазак у институције не значи асимилацију, већ управо борбу против ње... ми ћемо нестати ако не пронађемо начин да се интегришемо, уз очување идентитета“.

Колика је моћ власти у Београду показаће, посредно, и расплет у вези са извештајем који је за Савет Европе написао швајцарски адвокат и сенатор Дик Марти. Он је, заправо, написао оно што су сви знали: да је врх некадашње ОВК на челу са Хашимом Тачијем учествовао у трговини органима заробљених и киднапованих Срба током и после рата на Косову 1999. године. Уколико овоме додамо и неправилности (крађу) на изборима за Скупштину Косова, за које је известилац Европског парламента за Косово Улрике Луначек изјавила да су организовано изманипулисани и да одговорни за нерегуларност треба законски да одговарају, може се закључити да је Хашим Тачи у великом проблему, јер се и ове оптужбе односе на његову Демократску партију Косова, која је под сумњивим условима победила на изборима. Расплет би требало да уследи убрзо и питање је колико ће САД, под чијом је заштитом, хтети да га сачувају. Због тога се и за косовске Албанце може рећи: *Тако близу, а тако далеко*, али од почетка рашчишћавања косовско-албанске политичке сцене од политичара који су завршили своју мисију и одиграли улогу, а у које спада група на челу са Хашимом Тачијем, али не само из његове странке. Ради се о томе да ли су САД (јер чини се да је ЕУ преломила) одлучиле да на Косову треба да почне процес сређивања стања и навикавања косовских политичких елита на владавину права као и да косовске институције почну заиста да спроводе законе и боре се против криминала и корупције. Индикативно је да је Назим Блаца, који је за рачун Тачија убијао политичке противнике међу Албанцима и то јавно признао, добио статус сведока сарадника у процесу који је покренут против десеторице бивших припадника ОВК за организовани криминал и убиства.

Српском становништву на Косову (не рачунајући север Косова) сигурно би одговарало да косовске институције почну да раде свој посао како треба, због личне и колективне безбедности и остваривања националних и грађанских права.

Српском становништву на Косову (не рачунајући север Косова) сигурно би одговарало да

Пише: Марио Брудар
среда, 19 јануар 2011 15:06

косовске институције почну да раде свој посао како треба, због личне и колективне безбедности и остваривања националних и грађанских права. С друге стране, јачање косовских установа, Косово и Метохију још више удаљава од Србије. Дакле опасност за будућност српске заједнице је у оба случаја. Уколико Косово и даље остане црна тачка на карти Европе са Тачијем и тачијевским принципима вођења политике, Срби јужно од Ибра тешко да ће видети своју будућност на тој територији. Уколико пак почну да стичу поверење у косовске институције и виде своју перспективу у останку на Косову и Метохији, то ће онда бити плус за косовску независност. У таквом расплету, да ли ће Србији једино преостати да у односу на своје становништво на Косову и Метохији врши социјалну и културно-образовну функцију уз духовну улогу СПЦ која се, изгледа, консолидује на Косову и Метохији после доласка новог епископа рашко-призренског Теодосија? Велика је, међутим, непознаница судбина севера Косова, а тај проблем може довести до потпуно нових ситуација и решења која су у овом тренутку ван могућности рационалног предвиђања. Но, сачекајмо најпре да видимо шта ће бити са Тачијем и оним шта он симболизује!

[1] Питање је гласило: „Да ли је једнострана Декларација о независности коју су прогласиле привремене институције Косова у сагласности са међународним правом?“

[2] До сада, Косово су признале 73 од 192 државе-чланице УН. Према албанским изворима следи признање и од стране Гвинеје Бисао, једне од најсиромашнијих земаља у Африци.

[3] Да ли ико зна докле се стигло у разговорима о 6 тачака из извештаја Бан Ки Муна из 2008. године?

[4] Добар потез је распуштање измештених општина Подујево, Дечани, Сува Река, Призрен, Урошевац и Клина и увођење координатора за те општине. Преиспитане су и укинуте плате које је незаконито примао један број особа на Косову и Метохији, али се у откривању малверзација није отишло даље од тога, иако је најављивано.

[5] У српске општине спада и Ново Брдо, али су тамо на локалним изборима 2009. године победили Албанци и од тада је ова општина поприлично заборављена од српских власти из Београда (иако тамо постоји општина) и српских представника у косовској

Тако близу, а тако далеко - Косово и Метохија у 2010.

Пише: Марио Брудар
среда, 19 јануар 2011 15:06

влади.

[6] Остали српски учесници избора оптужили су СЛС за крађу и куповину гласова и затражили да се понове избори у Грачаници и Штрпцу, али поновљени избори нису одржани, за разлику од неких општина са албанским становништвом.